SVĚTOVÁ PRÓZA

Sóseki Nacume

KOKORO

VYŠEHRAD

Kokoro

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.ivysehrad.cz
www.albatrosmedia.cz

Sóseki Nacume

Kokoro – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2020

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

Sóseki
Nacume

KO
KO
RO

Sóseki Nacume

KOKORO

VYŠEHRAD

Tato kniha vychází s podporou
Ministerstva kultury ČR

Translation © Michael Weber, 2020
Illustrations © Getty Images, 2020
Epilogue © Igor Cima, 2020

ISBN tištěné verze 978-80-7601-364-3
ISBN e-knihy 978-80-7601-399-5 (1. zveřejnění, 2020) (epub)
ISBN e-knihy 978-80-7601-400-8 (1. zveřejnění, 2020) (mobi)
ISBN e-knihy 978-80-7601-398-8 (1. zveřejnění, 2020) (ePDF)

ČÁST PRVNÍ

PROFESOR A JÁ

1

Obvykle jsem ho oslovoval „profesore“. Proto i zde zamlčím jeho pravé jméno a budu o něm psát jako o profesorovi. Ne proto, abych snad neprozradil něco, co bych neměl. Přijde mi to tak přirozenější. Pokaždé, když si ho ve vzpomínkách vybavím, hned mám nutkání vyslovit to nahlas: pan profesor. Stejné pocity mě jímají, když nyní sedím nad papírem s perem v ruce. Ani náhodou se mi nechce použít nějaké jiné slovo či nicneříkající iniciály.

S profesorem jsem se seznámil v Kamakuře. Tehdy jsem byl ještě mladinký student. Vprostřed parného léta jsem dostal pohlednici od kamaráda, který využil prázdnin ke koupání v moři, se vzkazem, abych za ním přijel, a tak jsem se rozhodl dát dohromady nějaké peníze a vyrazit za ním. Sehnat peníze nebylo lehké, zabralo mi to několik dní. Když jsem konečně přijel do Kamakury, neuplynuly ani tři dny a kamarád dostal z domova telegram, aby urychleně přijel. V telegramu stálo, že jeho matka stůně, ale on tomu nevěřil. Rodiče ho už nějakou dobu nutili do sňatku s jistou dívkou. Podle současných moderních měřítek byl však na sňatek ještě příliš mladý. Navíc mu dotyčná nepadla do oka. Proto se také o letních prázdninách nevypravil vůbec domů, jak by se očekávalo, ale schválně odjel z Tokia za zábavou do blízké Kamakury. Telegram mi ukázal a chtěl po mně radu, co s tím. Nedokázal jsem mu

poradit nic. Pokud ovšem byla jeho matka doopravdy nemocná, měl by jet domů. Nakonec tak tedy učinil. A já, který jsem přijel jen kvůli němu, jsem tu zůstal sám.

Byl jsem v situaci, kdy do začátku školy zbývala ještě spousta času, a tak jsem mohl v Kamakuře klidně ještě zůstat nebo se rozjet zase zpátky domů. Prozatím jsem se rozhodl zůstat ubytovaný, kde jsem byl. Kamarád si s penězi nemusel dělat hlavu, protože pocházel z bohaté rodiny v regionu Čúgoku, ale byli jsme studenty stejného věku a na stejné škole, a tak se jeho nároky a životní úroveň příliš nelišily od mých. Nemusel jsem si tedy dělat starosti s hledáním jiného ubytování.

Penzion se nacházel v odlehlé části města. Pokud se chtěl člověk oddávat módním radovánkám, třeba si zajít na kulečník nebo na zmrzlinu, musel projít pěkný kus cesty mezi poli. Jedna cesta rikšou stála dvacet senů. Přesto zde stálo několik soukromých letních sídel a k moři to bylo opravdu blízko, takže na koupání měl penzion nanejvýš ideální polohu.

Chodil jsem se k moři koupat každý den. Prošel jsem mezi chatrčemi z tmavého páleného dřeva se slaměnými doškovými střechami a sešel dolů na pláž. V tu chvíli jsem si pokaždé pomyslel, jak je možné, že je zde v penzionech ubytováno tolik lidí. Písečná pláž se doslova hýbala muži i ženami. Všichni přijeli z města, aby unikli horkému letnímu žáru. Někdy v moři bývala hlava na hlavě jako ve veřejných lázních. V této anonymní a hlučné atmosféře, kde jsem nikoho neznal, jsem lehával natažený na pláži nebo se oddával příjemným vodním radovánkám. Zkraje břehu, kde mi bylo vody po kolena, jsem přeskakoval vlny a nechával je stříkat na sebe i všude kolem.

Profesora jsem objevil právě tady v plážovém davu. Byly tu tehdy v provozu dvě čajovny. Aniž bych si z nějakého důvodu vybíral, navykl jsem si chodit do jedné z nich. Na rozdíl od pláže v Hase, kde stojí jedno vedle druhého honosná letní sídla a každý tu má své místo k převlečení do plavek, sloužily obě zdejší čajovny také

jako společné převlékárny. Návštěvníci pláže tu nejen popíjeli čaj a odpočívali, mohli si tu také přeprat plavky, opláchnout se od soli a nechat si tu v úschově klobouky a parasoly. Plavky, a tedy ani starost s převlékáním, jsem neměl, zato obavu o své věci ano, a tak vždycky když jsem šel do vody, nechával jsem si své věci v čajovně.

2

Když jsem si v čajovně profesora všiml, zrovna si odložil kimono a chystal se jít koupat. Já jsem naopak od vody přicházel, vystavuje své mokré tělo příjemnému vánku. Mezi námi se mihlo několik černých hlav. Snad bych si ho ani nevšiml, nebýt jisté výjimečné okolnosti. Pláž se doslova hemžila rekreanty a já byl i v duchu na prázdninách. Co mě ale zaujalo, byl cizinec, který profesora doprovázel.

Bělostná barva jeho kůže přitáhla mou pozornost hned, jakmile jsem do čajovny vstoupil. Svlékl ze sebe pravou japonskou *jukatu*, odhodil ji nedbale na lavici a se založenýma rukama stál s pohledem upřeným k moři. Na sobě měl jen spodní prádlo, takové, jaké nosíme my. To mě na něm fascinovalo nejvíc. Dva dny předtím jsem se vypravil až do Juigahamy, posadil se do písku a dlouhou dobu pozoroval cizince, jak se v moři koupají. Vybral jsem si místo na menším písečném přesypu hned vedle zadního vchodu z hotelu, a tak zatímco jsem tam jen tak lelkoval, prošlo okolo docela dost pánů, co se šlo po koupání v moři osprchovat. Žádnému z nich ale plavecký úbor neodkrýval hruď, paže nebo stehna. Ženy dbaly na zahalení ještě víc. Hodně jich mělo na hlavách gumové čepice, jejichž barvy v odstínech hnědé, modré a fialové prosvítaly mezi vlnami. Není proto divu, že mi po této

zkušenosti připadal cizinec, oblečený všem na očích jen do japonských spodků, více než zvláštní.

Konečně se cizinec otočil k Japonci, který se vedle něj shýbal k zemi pro ručník, jenž mu předtím upadl, a prohodil k němu pár slov. Japonec si následně ovázal ručník kolem hlavy a okamžitě vykročil k moři. To byl profesor.

Z čiré zvědavosti jsem se dál díval, jak spolu bok po boku scházejí po pláži k moři. Rázně vkročili do vody, prorazili si cestu povykujícími skupinkami lidí na mělčině, až se dostali dále a hlouběji, kde začali plavat. Mířili daleko na širé moře, až jsem tečky jejich hlav sotva rozeznal. Pak se otočili a stejnou přímou čarou doplavali zpátky na pláž. V čajovně se osušili, aniž by se předtím opláchli vodou ze studny, oblékli se, a bez zbytečného otálení odešli.

Teprve po jejich odchodu jsem se zase posadil na své předchozí místo a zapálil si cigaretu. Stále duchem mimo jsem přemýšlel o profesorovi. Nemohl jsem se zbavit dojmu, že jsem toho muže už někde viděl. Ale vůbec jsem nedokázal přijít na to, kde a za jakých okolností by to mělo být.

Vedl jsem tehdy bezstarostný život a trápit mě dokázala jedině nuda. Proto jsem následující den přišel do čajovny schválně ve stejnou dobu, kdy jsem tu profesora spatřil. Cizinec se neukázal, ale profesor přišel sám, dnes se slamákem na hlavě. Odložil si brýle na stolek a sotva si uvázal ručník na hlavu, svižně zamířil po pláži k moři. Stejně jako včera prošel hloučky hlučných rekreantů a jakmile se položil na vodu a začal plavat, popadla mě náhlá chuť pustit se za ním. Proběhl jsem mělčinou, až mi voda stříkala do vlasů, a jakmile jsem dosáhl dostatečné hloubky, pustil jsem se přímo za ním. Vtom ale profesor, na rozdíl od včerejška, vykrojil oblouk a začal se ke břehu vracet po zcela nepředvídatelné trase. Nemohl jsem ho nikdy dostihnout. Když jsem pak na břehu celý mokrý přišel k čajovně a v náznaku pozdravu zvedl ruku, z které ještě odkapávaly kapky slané vody, byl už profesor oblečený a odcházel z čajovny opačným východem.

3

Také další den jsem se vypravil na pláž ve stejný čas a spatřil tam profesora. A další den znovu. Nenaskytla se však žádná příležitost zapříst s ním hovor nebo ho třeba jen pozdravit. Profesor navíc nebyl od pohledu nijak společenský. Pravidelně ve stejnou dobu a sám přicházel i odcházel. Okolí nevěnoval sebemenší pozornost, ať bylo na pláži sebevíc povyku. Cizinec, s nímž jsem ho poprvé spatřil, se už neukázal. Profesor byl vždycky sám.

Jednou, když po plavání opět svým nezaměnitelným rychlým krokem přišel k čajovně a chystal se obléci si *jukatu*, kterou si předtím přehodil přes lavičku, byla tato kdoví z jakého důvodu plná písku. Když ji zády ke mně vyklepával, všiml jsem si, že mu mezerou mezi prkny lavice propadly na zem brýle, které byly oděvem přikryty. Až když si přes bílou *jukatu* s drobným černým vzorováním uvázal pás, zjistil, že brýle na svém místě nejsou a začal je hledat. Rychle jsem se pro ně pod lavici natáhl. Profesor si je ode mě s poděkováním vzal.

Další den jsem profesora následoval do moře. Plaval jsem za ním. Asi po dvou stech metrech se otočil a oslovil mě. Modré moře se rozpínalo do dálky, široko daleko nikdo, jen my dva. Slunce pálilo a jeho jas ozařoval moře a hory, kam až oko dohlédlo. Cítil jsem se nekonečně svobodný a překypoval jsem štěstím.

Tato vnitřní energie rozpohybovala každičký sval mého těla a já v moři bláznivě tančil a cákal okolo sebe. Profesor přestal plavat, položil se na záda a nechal se vodou nadnášet. Udělal jsem totéž. Oslepující modř nebe se mi vpíjela do tváře tak, jako by ji ostře probodávala malými jehličkami. „To je prima!“ zakřičel jsem.

Po chvíli se profesor vynořil nad hladinu, až to vypadalo, že stojí na nohou. Položil se na vodu a pobídl mě: „Nevrátíme se už?“ Byl jsem podstatně fyzicky zdatnější a byl bych rád na moři ještě zůstal. Ale jakmile mě profesor vyzval ke zpáteční cestě, odpověděl jsem bez váhání: „Ano, pojďme.“ A tak jsme stejnou přímou čarou doplavali zpátky ke břehu.

Tak jsme se stali přáteli. Jen jsem ještě nevěděl, kde profesor bydlí.

Mohlo to být snad dva nebo tři dny poté, kdy se ke mně profesor zničehonic v čajovně obrátil a zeptal se: „Máš v plánu tu zůstat ještě dlouho?“ Nebyl jsem na takovou otázku připravený, sám jsem dosud o návratu do města nepřemýšlel. „Ještě nevím,“ odpověděl jsem. Ale když jsem se vzápětí podíval záludně se usmívajícímu profesoru do obličeje, cítil jsem se najednou nesvůj. „A vy, pane profesore?“ vyhrkl jsem. To bylo poprvé, co jsem ho tak oslovil.

Ten večer jsem ho navštívil v jeho ubytování. Nešlo o běžné ubytovací zařízení, jako jsou penziony a hotely. Byla to samostatná stavba v rozlehlém areálu jednoho z chrámů. Pochopil jsem, že s nikým z ostatních zde ubytovaných hostů ho neváže příbuzenská vazba. Z jeho rozpačitého výrazu a úšklebků se dalo usuzovat, že oslovování „pane profesore“ je mu zřejmě proti srsti. Hájil jsem se tím, že jsem tak zvyklý oslovovat muže výrazně starší, než jsem já. Zkusil jsem se ho zeptat na onoho cizince. Rozhovořil se o něm, jaký je to výstřední člověk, že už v Kamakuře není a pak o něm povídal ještě další věci, a nakonec dodal, jak je to zvláštní, že se s takovým cizincem sblížil, když ani mezi Japonci nemá moc známých. Než jsem odešel, řekl jsem profesorovi o svém

dojmu, že jsem ho už někde musel vidět, ale že si za nic nemohu vzpomenout kde. Snad za to mohlo mé mládí a nezkušenost, ale v tu chvíli jsem si říkal, že se mi třeba přizná, že má stejný pocit. Napjatě jsem očekával, co na to řekne. Ale on jen na chvíli zmlkl a pak se zeptal: „Tvůj obličej mi vůbec nic neříká. Nepleteš se?“ a já pocítil zvláštní druh zklamání, který jsem do té doby nepoznal.

4

Na konci měsíce jsem se vrátil do Tokia. Profesor letovisko opustil dávno předtím.

„Mohl bych vás občas přijít navštívit?“ zeptal jsem se, když jsme se loučili.

„Ale ano, přijď,“ odpověděl mi stručně.

Domníval jsem se, že jsme se do té doby už dostatečně sblížili, a tak jsem od něj čekal trochu přívětivější reakci. Profesorova stručná odpověď poněkud ranila mé sebevědomí.

Podobná zklamání mi profesor způsoboval často. Byly chvíle, kdy si toho snad byl i vědom, ale jindy se zase zdálo, že mu to vůbec nedochází. Ale i když jsem si čas od času prožíval svá nepatrná zklamání, nikdy mě nenapadlo, že bych kvůli tomu náš vztah ukončil. Spíše naopak. Pokaždé, když mnou otřásla nejistota, chtěl jsem v našem vztahu pokročit o kousek dál. Domníval jsem se, že by se mi tak jednou mohlo konečně naplno vyjevit to, v co jsem u něho doufal. Ano, byl jsem mladý. Ale určitě bych s takovou naivitou nepřistupoval ke komukoli. Nerozuměl jsem tomu, proč chovám takové pocity právě vůči profesorovi. Nyní, po jeho smrti, mi to dochází. Nebylo to tak, že bych byl profesorovi od první chvíle protivný. Jeho občas odměřené reakce a zdánlivá netečnost neměly být vyjádřením rozpaků s úmyslem udržet

si ode mě odstup. Nebohý profesor mě těmito způsoby varoval a dával najevo, že nestojí za jakékoli sblížení ze strany ostatních. Opovrhoval především sám sebou za to, že nebyl navázání důvěrného vztahu s jinými lidmi schopný.

Do Tokia jsem se přirozeně vrátil s úmyslem profesora navštívit. Do začátku školy zbývaly ještě dva týdny a já měl v úmyslu zkusit během této doby k němu zajít. Jenže neuplynuly ani tři dny od mého návratu do města a mé kamakurské odhodlání začalo brát za své. Velkým dílem k tomu přispěla i atmosféra velkoměsta, která ve mně vyvolala starší vzpomínky, přinesla nové podněty a zcela si mě podmanila. Pokaždé, když jsem v ulicích spatřil nějakého studenta, zmocnilo se mě očekávání i napětí z příchodu nového školního roku. Nějaký čas jsem si na profesora ani nevzpomněl.

Škola začala, neuběhl ani měsíc, napětí polevilo a dny začaly být jednotvárné. S otráveným výrazem v obličeji jsem začal chodit ulicemi sem a tam. Rozhlížel jsem se po svém pokoji, jako by mi něco scházelo. Na mysli mi vytanula profesorova tvář. Chtěl jsem ho znovu vidět.

Když jsem ho prvně přišel domů navštívit, nebyl profesor doma. Vzpomínám si, že podruhé jsem to zkusil následující neděli. Byl krásný, slunečný den a pod modrou oblohou mi bylo příjemně po těle i na duši. Profesor opět nebyl doma. V Kamakuře mi říkal, že většinou doma bývá. Dokonce říkal, že ven chodí nerad, vzpomněl jsem si. Byl jsem tu podruhé a podruhé ho doma nezastihl. Přepadlo mě ničím neopodstatněné rozhořčení. Zůstal jsem stát ve dveřích a váhavě pozoroval obličej služebné. Ta si vzpomněla, že jsem tu už jednou byl a předal jí svou navštívenku. Řekla mi, ať počkám, a odešla do domu. Místo ní se po chvíli objevila žena, zřejmě paní domu. Byla okouzlující.

Zdvořile mi poskytla informaci, kde bych profesora mohl najít. Tak jsem zjistil, že každý měsíc v tento den dochází na hřbitov v Zóšigaji položit květiny k jednomu náhrobku.

„Před chvilkou odešel, není to ani deset minut," řekla paní s politováním. Poděkoval jsem a odešel. Když jsem ušel asi sto metrů směrem k hlučným ulicím, napadlo mě, že bych se dnes také mohl do Zóšigaji procházkou podívat. Třeba se tam s profesorem potkáme, kdoví. Obrátil jsem se čelem vzad a vykročil.

5

Na hřbitov jsem vešel z levé strany pole s mladými rýžovými sazeničkami a pokračoval dál širokou alejí lemovanou z obou stran vysázenými javory. Najednou jsem spatřil, jak z čajového přístřešku na konci aleje vychází postava, podobná profesorovi. Kráčel jsem jí naproti, než jsem si všiml, jak se od obroučků jejích brýlí odráží slunce.

„Profesore!“ vykřikl jsem znenadání. Profesor sebou trhnul, zůstal stát a podíval se na mě.

„Jak… Jak to…?“ znejistěl překvapením. Do tichého odpoledne zazněl jeho opakovaný údiv zvláštním tónem.

„Sledoval jsi mě? Jak to?“

Nevypadal rozrušeně, a i jeho hlas byl klidný. Jen v jeho výrazu byla jakási nejasná zasmušilost.

Pověděl jsem mu, jak jsem se na hřbitově ocitl.

„Řekla ti má žena, na čí hrob sem chodím?“

„O tom nic neříkala.“

„Aha. No, proč by taky měla. Viděla tě poprvé. A nebylo to nutné.“

Teď konečně profesor vypadal zcela klidně. Já však vůbec nic nechápal.

Zamířili jsme mezi hroby k ulici. Míjeli jsme náhrobky se jmény „Isabella ta a ta“, „Login, služebník Boží“, ale i pomníky s nápisy jako byl tento: „Všechny živé bytosti jsou jedné podstaty s Buddhou“. Byl tu i hrob „Ministerského zmocněnce“.

„A jak se čte tohle?“ zastavil jsem se před malým náhrobkem s třemi čínskými znaky, které mi dohromady nedávaly smysl.

„To má být asi Ondřej,“ utrousil profesor jízlivě.

Nevypadal, že by odlišné kulturní zvyklosti, které náhrobky svými vyrytými jmény a nápisy vyjadřovaly, shledával stejně tak zábavné jako já. Ze začátku mé komentáře ohledně kulatých náhrobních kamenů, protáhlých sošek znázorňujících Buddhu a dalších pozoruhodností mlčky poslouchal, ale pak prohodil: „Vidím, že ses nad smrtí ještě nikdy pořádně nezamyslel, co?“ Zmlkl jsem. Ani on už pak neřekl ani slovo.

Na kraji hřbitova stál rozložitý jinan, jehož koruna téměř zakrývala oblohu. Když jsme pod něj došli, zvedl profesor oči k jeho vysokým větvím.

„Ještě pár dní, než nastane opravdová nádhera. Všechny listy zezlátnou a až opadají, přikryjí tu všechno zlatem.“ Profesor tudy procházel přinejmenším jednou za měsíc, to už jsem věděl.

Nějaký muž opodál, který motyčkou vyrovnával hrbolatou zem, aby tu postavil nový pomník, ustal v práci a podíval se na nás. Uhnuli jsme vlevo a brzy se ocitli na ulici.

Neměl jsem žádný plán, kam bych šel, prostě jsem jen držel krok i směr s profesorem. Ten byl ještě málomluvnější než obvykle. Nepůsobilo to na mě ale nijak tísnivě, a tak jsem s ním bezstarostně kráčel dál.

„Jdete rovnou domů?“

„Hm. Nevím, kde bych se ještě stavil.“

Dál jsme pokračovali dolů z kopce na jih.

„Je tam pohřbena vaše rodina?“ otevřel jsem zase pusu.

„Ne.“

„Tak čí je to hrob? Příbuzných?“

„Ne.“

Nic víc k tomu neřekl. Dál jsem se už tedy neptal. Jenže jakmile jsme ušli nějakých dalších sto metrů, vrátil se k té věci zničehonic profesor sám.

„Má tam hrob jeden můj přítel.“

„Chodíte měsíc co měsíc na hrob kamarádovi?“

„Ano.“

Víc k tomu profesor toho dne neřekl.

6

Od toho dne jsem profesora začal občas navštěvovat. Pokaždé jsem ho zastihl doma. Čím častěji jsem za ním chodil, tím více jsem se nemohl setkání s ním dočkat.

Profesorovo chování vůči mně se však vůbec nezměnilo, ani od té doby, co jsme si byli důvěrnější. Stále toho mnoho nenamluvil. Občas byl zamlklý tak, že jsem si říkal, zda ho netrápí osamělost. Od začátku jsem si u něj byl vědom jisté nepřístupné tajemnosti. A přitom se ve mně prudce vzedmula touha přiblížit se mu za každou cenu. Nevím, ale dost možná jsem byl jediný, kdo k němu podobný pocit choval. Ať už to bylo, jak chce, později se tato má intuice ukázala být opodstatněná, a dokonce užitečná. Ano, byl jsem mladý a snad i naivní, můžete se mi smát, ale přesto mě hřeje potěšující pocit důvěry ve vlastní intuici, kterou jsem už tehdy oplýval. Člověk schopný milovat, či snad ještě přesněji člověk, který nedokáže bez lásky existovat, avšak není schopen rozevřít náruč a obejmout toho, kdo jeho lásku opětuje a leží mu na prsou – takový byl profesor.

Jak jsem již uvedl, byl profesor v jednom kuse zamlklý. A vyrovnaný. Přesto mu občas tváří přešel zvláštní stín. Jako když za oknem přelétne černý pták. Než si ho všimnete, už je pryč. Prvně jsem si stínu v profesorově tváři všiml na hřbitově

v Zóšigaji, když jsem ho tak nečekaně oslovil. V té zvláštní chvíli se mi na okamžik sevřelo srdce. Nebyla to jen momentální srdeční arytmie. Do pěti minut mi srdce bilo už zase pravidelně a za chvilku jsem na ten temný stín zapomněl docela. Jednoho letního večera ke konci babího léta se mi však vzpomínka na něj nečekaně vybavila znovu.

Byl jsem v družném hovoru s profesorem, když tu mi zničehonic přišel na mysl vzrostlý jinan, na který profesor tehdy u hřbitova upozornil. Rychle jsem si spočítal, že za tři dny by se měl profesor opět vypravit na svou pravidelnou měsíční návštěvu hřbitova. Připadala zrovna na den, kdy jsem měl mít vyučování jen do dvanácti. A tak jsem se zeptal.

„Co myslíte, profesore, opadal už jinan v Zóšigaji?"

„Nějaké listy ještě mít bude," podíval se na mě během své odpovědi profesor pozorně. Hned jsem se tedy zeptal přímo.

„Mohl bych jít tentokrát na hrob s vámi? Chtěl bych se tam s vámi projít."

„Chodím tam na hrob, ne na procházku."

„Ale mohli bychom se při té příležitosti spolu projít, co říkáte?"

Neřekl na to nic.

„Já tam opravdu chodím jen na hrob," dodal po chvíli, jako by se snažil zdůraznit rozdíl mezi procházkou a návštěvou hrobu zemřelého přítele. Ať to měla být výmluva, že se mnou nechce jít, nebo cokoliv jiného, připadal mi v té chvíli umanutý jako dítě. Troufl jsem si zajít ještě dál.

„Tak mě s sebou vezměte jen na návštěvu hrobu, vykonám ji s vámi."

Ve skutečnosti jsem totiž mezi procházkou a návštěvou hřbitova neviděl žádný rozdíl. Zachmuřil obočí a v jeho očích se objevil zvláštní lesk. Vyzařovaly mírný neklid, za nímž mohla stát rozmrzelost, nenávist nebo strach, kdoví. Hned jsem si vybavil vzpomínku na ten okamžik, kdy jsem na něj v Zóšigaji zavolal: „Profesore!" Byl to dočista stejný výraz.

„Já…," začal profesor, „já tam nechci chodit s nikým dalším, z důvodu, o kterém s tebou nemohu mluvit. Ani svou manželku neberu nikdy s sebou."

7

Přišlo mi to celé zvláštní. Přesto jsem do profesorova domu nedocházel proto, abych pronikl hlouběji do jeho záležitostí. Nechal jsem to být a už se neptal. Když o tom dnes přemýšlím, je to jedna z věcí, na kterou mohu být ve svém životě hrdý. Myslím, že i díky tomu jsme k sobě s profesorem mohli najít cestu a stát se přáteli. Kdybych byl tehdy zvědavější a pustil se do pátrání v profesorově soukromí, citová nit, která nás spojovala, by i při vší shovívavosti na jeho straně jistě nevydržela a přetrhla se. Byl jsem mladý a nebyl si toho tehdy vůbec vědom. Už proto jsem na své tehdejší vystupování pyšný, protože těžko pomyslet, k čemu by mezi námi došlo, kdybych byl jednal jinak. I jen pouhá představa toho mě děsí. Už tak mě profesor neustále měřil chladným pohledem, jako by se bál, že ho neustále pozoruji a zkoumám.

Zvykl jsem si docházet k němu domů dvakrát či třikrát do měsíce. Jak jsem přicházel stále častěji, zeptal se mě profesor nenadále:

„Co z toho máš, navštěvovat tak často člověka jako jsem já?“

„Nevím, těžko říct, žádný zvláštní důvod nemám… Obtěžuje vás to?“

„To neříkám.“

Skutečně se nezdálo, že by mé návštěvy byly profesoru nepříjemné. Věděl jsem, že okruh jeho společenských kontaktů je

dosti úzký. Věděl jsem také, že z jeho bývalých spolužáků pobývají v Tokiu už jen dva nebo tři. Občas jsem v jeho domě zastihl na návštěvě studenty, pocházející ze stejného kraje jako on. Poseděli s ním, pohovořili s ním, ale mohl jsem si všimnout, že nikdo z nich k němu nemá tak blízko jako já.

„Jsem osamělý," dodal profesor. „Tvoje návštěvy mě těší. Proto jsem se tě ptal, proč přicházíš často."

„Ale proč se ptáte?" opáčil jsem otázkou, ale on na ni neodpověděl. Jen se na mě zadíval a zase se jen zeptal.

„Kolik ti je?"

Přišlo mi, že se stále vyhýbá odpovědi, a tak už jsem na něj ten den netlačil a nechal to být. Čtyři dny nato jsem ho však navštívil znovu. Hned jak vešel do obývacího pokoje, rozesmál se.

„Tak jsi tu zas!"

„Jsem," zasmál jsem se taky.

Kdyby mě takhle uvítal kdokoli jiný, patrně by se mě to dotklo. Od profesora to ale vyznělo úplně jinak. Nejenže jsem se necítil dotčený, naopak mě to potěšilo.

„Jsem osamělý," zopakoval profesor ten večer znovu. „Jsem osamělý člověk a hádám, že ty nejspíš taky. Jenže já jsem starý a dokážu se s tím nějak vypořádat, ale co ty? Musíš s tím přece něco dělat, dokud to jde. I když se člověk může snadno spálit…"

„Já ale vůbec nejsem sám."

„Nikdy si nepřipadáme tak osaměle jako zamlada. Proč bys k nám jinak docházel tak často?" zavedl znovu řeč na téma z minula.

„Jistě se své osamělosti nemůžeš zcela zbavit ani ve chvílích, kdy jsi se mnou. Není v mých silách zbavit tě samoty nadobro. To budeš muset hledat u někoho jiného. A pak zjistíš, že už tě ke mně domů nic netáhne," pousmál se profesor smutně.

8

Profesorova slova se naštěstí nenaplnila. Neměl jsem tehdy dost zkušeností na to, abych dokázal pochopit byť ten nejpřímější význam obsažený v jeho prorokování. Dál jsem pokračoval ve svých návštěvách. Brzy jsem začal zůstávat i na jídlo. Z toho přirozeně vyplynulo, že jsem musel prohodit pár slov i s jeho ženou.

Jako každému muži, ani mně nebyly ženy lhostejné. Protože jsem však byl opravdu mladý, nenaskytla se v mém dosavadním životě příležitost k žádnému opravdovému sblížení s opačným pohlavím. Nejsem si zcela jist, zda to bylo tím, ale můj zájem se omezoval na cizí ženy, které jsem jen míjel na ulici. Když jsem tehdy poprvé spatřil profesorovu choť ve dveřích jejich domu, hned na mě udělala dojem svou krásou. Ani při dalších našich setkáních mě tento dojem neopustil. To ale bylo také vše. Vůbec mě nenapadalo, co dalšího by se o ní dalo ještě říci.

Ne že by neoplývala jinými vlastnostmi. Snad by bylo příhodnější vykládat to tak, že nedošlo k příležitosti, aby je dala v mé přítomnosti najevo. Její přítomnost jsem vždycky vnímal jako součást profesora samotného. I ona ke mně podle všeho přistupovala s laskavostí jako ke studentovi, který dochází za jejím manželem. Spojovala nás tedy jen postava profesora, bez něj bychom si byli

cizí. Proto s ní nemám spojeny jiné pocity než ten dojem z prvního setkání, kdy mě oslovila svou krásou.

Jednou profesor trval na tom, že si s ním musím dát *sake*. Jeho žena nám dolévala a pokaždé se pak zase z pokoje vzdálila. Profesor se zdál být spokojenější než obvykle.

„Dej si taky jeden s námi," podával jí svůj prázdný kalíšek.

„Já…," odmítla, ale potom ho s rozpaky přijala. Svraštila své nádherné obočí a přiložila ke rtům kalíšek, který jsem jí jen z poloviny dolil. Pak mezi profesorem a jeho ženou proběhl následující rozhovor.

„Je to tak mimořádné. Málokdy mi řekneš, ať se taky napiju."

„Protože nemáš alkohol ráda. Ale občas se napít je jedině dobře. Člověk se pak cítí tak příjemně."

„To bych neřekla. Já se po alkoholu dobře necítím. Ale ty vypadáš šťastně a spokojeně, jen se trochu napiješ."

„Vždycky taky ne, i když jsou chvíle, kdy se po *sake* cítím velmi dobře."

„A dnes?"

„Dnes je mi příjemně."

„Tak to bys měl pít aspoň trochu každý večer."

„To nejde."

„Proč by to nešlo, když tě to zbaví té tvé beznaděje. Jen pij. Prosím."

Profesorovu domácnost tvořili jen oni dva a služebná. Při každé mé návštěvě byl dům nezvykle tichý. Nikdy jsem tu neslyšel nikoho se smát nebo mluvit nahlas. Často jsem míval pocit, že jsem v celém domě jen já a profesor.

„Kdybychom aspoň měli děti," obrátila se na mě profesorova paní.

„Ano, to chápu," odtušil jsem, ale ve své mysli jsem se do jejích pocitů vcítit nedokázal. Děti jsem tehdy přirozeně neměl a v mém věku pro mě znamenaly jen otravnou a rámusící přítěž.

„Neosvojíme si nějaké?" zeptal se profesor.

„Osvojené dítě? Co tě nemá!“ otočila se paní znovu na mě.
„Dobře víš, že nikdy nebudeme mít vlastní.“
Paní mlčela.
„Proč?“ zeptal jsem se namísto toho já.
„Boží trest,“ odpověděl profesor a nahlas se rozesmál.

9

Pokud mi bylo známo, tvořili profesor a jeho paní ideální manželský pár. Nebydlel jsem s nimi pod jednou střechou, a tak jsem nebyl nijak důkladně obeznámen se všemi okolnostmi, ale když jsme spolu s profesorem sedávali na *tatami* v obývacím pokoji a on si na něco rozpomněl, namísto služebné zavolal většinou svou manželku. Jmenovala se Šizu.

„Haló, Šizu!“ zavolal pokaždé a otočil hlavu k posuvným dveřím ve stěně. Tohle jeho volání mi vždycky přišlo vlídné a laskavé. Vystupování jeho ženy, když odpověděla a ukázala se ve dveřích, bylo také velmi bezprostřední. A když jsem se příležitostně zdržel na večeři nebo byla-li jiná příležitost, aby s námi paní společně poseděla, měl jsem možnost do jejich vztahu jasněji nahlédnout a mé představy o jejich šťastném manželství se jen potvrzovaly.

Čas od času brával profesor svou paní na koncert či do divadla. Také spolu více než třikrát, pokud mě paměť neklame, vycestovali na několik dní mimo město. Ještě mám schovanou pohlednici, co jsem od nich dostal z Hakone. Na podzim navštívili Nikkó a do obálky mi k pozdravu přiložili nádherně zbarvený list japonského javoru.

Takto se mi jejich vztah jevil na začátku naší známosti. Než došlo k jedné výjimce. Čekal jsem jednoho dne po svém příchodu

jako obvykle v předsíni, než budu uveden dovnitř, a zaslechl z obývacího pokoje hlasy. Když jsem se zaposlouchal, nabyl jsem dojmu, že nejde o běžný hovor, ale že se ti dva spíše hádají. Obývací pokoj navazoval přímo na předsíň, a tak se dalo vesměs vyrozumět, že jde o hádku, už podle tónu obou hlasů, které k mým uším doléhaly. Jeden z nich patřil profesorovi. Chvílemi se zvyšoval. Druhý hlas byl podstatně tišší a nešlo tedy jasně rozpoznat, komu patří. Přesto jsem téměř jistě cítil, že patří paní domu. Dokonce se zdálo, že pláče. Znejistěl jsem a přemítal, co se asi mohlo stát, ale hned nato jsem se rozhodl a vrátil se zpět do svého podnájmu.

Přepadla mě mírná nejistota. Otevřel jsem jakousi knihu, ale nedokázal jsem se na text soustředit. Asi hodinu poté stál profesor pod mým oknem a volal mě jménem. Lekl jsem se a okno otevřel. Profesor navrhl, abychom se šli projít. Chvilku předtím jsem se díval na své kapesní hodinky a věděl jsem tedy, že je už po osmé. Byl jsem ještě oblečený tak, jak jsem zvenku přišel. Neváhal jsem ani minutu a vyrazil z pokoje ven.

Ten večer jsem s profesorem pil pivo. Profesor nebyl na větší množství alkoholu zvyklý. Nebyl ten typ člověka, co pije a pije, dokud se s opilostí nedostaví blažený pocit otupělosti.

„Dnes to se mnou nic nedělá," pousmál se trpce.

„Necítíte se příjemně?" zeptal jsem se soucitně.

Celou dobu mě v žaludku svíral nepříjemný pocit z toho, čeho jsem byl kvečeru svědkem. Trpěl jsem, jako kdyby mi v krku uvízla rybí kost. V jednu chvíli už jsem se málem profesoru svěřil s tím, co jsem dnes u něj v domě slyšel, ale vzápětí jsem zase usoudil, že bude lepší neříkat nic, a tak to šlo stále dokola. Neklidem jsem byl celý bez sebe.

„Dnes nejsi ve své kůži," všiml si mé nervozity profesor. „Popravdě se také necítím nejlíp. Všiml sis?"

Nedokázal jsem na to nic říct.

„Víš, před chvílí jsme se s ženou pohádali. A já se nechal rozčílit," dodal profesor.

„Kvůli čemu jste se…“ nedokázal jsem ze sebe vypustit to slovo: pohádali.

„Jsou chvíle, kdy mi nerozumí. Ale když se ozvu, nenechá si to vysvětlit. Nakonec se rozčílím, jako dnes.“

„V čem vám nerozumí?“

Nevypadal, že mi na mou otázku odpoví.

„Kdybych byl takový, za jakého mě považuje, netrápil bych se přece tolik.“

Jak moc se profesor trápí a čím, jsem si nedokázal vůbec představit.

10

Než jsme cestou zpátky ušli prvních asi dvě stě metrů, byli jsme oba zticha. Pak najednou profesor promluvil.

„To jsem neměl dělat. Utéct ve vzteku z domu. Manželka si určitě dělá starosti. Když se to tak vezme, nemají to ženy vůbec lehké. Třeba ta moje. Má na světě jenom mě, nikoho jiného."

Na chvilku se odmlčel, ale na moji reakci zřejmě nečekal, protože hned nato pokračoval.

„To, co jsem právě řekl, by se dalo vykládat tak, že manžel představuje bezpečný přístav a jistotu obživy. Což je pošetilost. Co ty, jak se ti vlastně jevím? Jako slaboch nebo jako silná osobnost?"

„Něco mezi," odtušil jsem. Takovou odpověď profesor zřejmě nečekal. Mlčky vykročil vpřed.

Můj podnájem se nacházel téměř po cestě k profesorovu domu. Když jsme došli na roh ulice, kde jsem měl odbočit, přišlo mi najednou, že se s ním nemohu takhle rozloučit. „Chcete, abych vás doprovodil?" zeptal jsem se. Zarazil mě mávnutím ruky.

„Běž domů, už je pozdě. Taky půjdu rovnou domů. Kvůli ženě."

Ta poslední dvě slova mě kdovíproč zahřála u srdce. Díky tomuto dodatku jsem po návratu domů pokojně usnul. Kvůli ženě. Ještě dlouho poté mi ta slova zněla v hlavě.

Díky nim jsem pochopil, že v konfliktu mezi profesorem a jeho paní nešlo o nic vážného. Během svých dalších návštěv jejich